

Kolmen uskonnon edustajien dialogitapaaminen 11.11.2013

Jumalan armollisuus kolmessa monoteistisessä uskonnossa

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksessa järjestettiin kutsutilaisuutena 11.11.2013 Scriptural Reasoning -menetelmää mukaileva keskustelumuotoinen dialogitapaaminen, johon osallistui edustajia kolmesta uskonnosta: juutalaisuudesta, kristinuskosta ja islamista. Tapaamisen oli kutsunut koolle Kirkon ulkoasiain neuvoston Kirkko ja juutalaisuus -työryhmä sekä Kirkko ja islam -työryhmä. Tapaamisen kristittyjen edustus tuli näistä työryhmistä. Islamin edustajana toimi Suomen islamilaisen neuvoston puheenjohtaja imaami Anas Hajjar sekä Okan Daher tataariyhteisöstä. Juutalaisuutta edusti Helsingin juutalaisen koulun rehtori sekä Kirkko ja juutalaisuus -työryhmän asiantuntijajäsen Daniel Weintraub.

Aikaisemmin kolmen uskonnon dialogitapaamisia on järjestetty syksyllä 2012 teemasta "Uhri kolmessa monoteistisessä uskonnossa" sekä keväällä 2013 teemasta "Pyhäpäivä kolmessa monoteistisessä uskonnossa". Tämänkertainen keskustelu poikkesi aikaisemmista siinä mielessä, että se käytiin Scriptural Reasoning -menetelmällä, jota on käytetty Cambridgen yliopiston yhteydessä toimivassa uskontojen välisen ohjelman (Cambridge Inter-Faith Programme) opetuksessa. Keskeisessä osassa menetelmässä ovat uskontojen pyhät kirjoitukset ja uskontojen edustajat näiden tekstien lukijoina ja tulkitsijoina. Kunkin uskonnon edustaja tuo tapaamiseen lyhyen tekstikatkelman, jonka pohjalta hän antaa lyhyen alustuksen. Tämän jälkeen ryhmässä käydään vapaata keskustelua. Pyrkimyksenä ei ole pitää esitelmää kyseisen uskonnon perusteista tai sen dogmeista, eikä myöskään esitelmöidä valitusta teemasta, vaan sen sijaan menetelmässä myönnetään, että jokainen keskusteluun osallistuva edustaa uskontoaan omista lähtökohdistaan. Keskustelussa ei lausuta yleistyksiä siitä, miten kussakin uskonnossa nähdään jokin asia, vaan kiinnostuksen kohteena on keskustelijan näkökulma. Vaikka Scriptural Reasoning -menetelmällä pyritään edistämään uskontojen välistä vuoropuhelua, keskustelun pyrkimyksenä ei ole, että sen päätteeksi laadittaisiin julkilausuma, jossa eriteltäisiin, mistä asioista voidaan olla yhtä mieltä ja mistä taas ollaan eri mieltä. Tämän tyyppiselle keskustelulle uskontojen kesken on omat fooruminsa. Scriptural Reasoning -menetelmässä sen sijaan painotetaan, että dialogia voidaan käydä myös niin sanotusti ruohonjuuritasolla ilman erityistä teologista asiantuntemusta.

Juutalaisen näkökulman armon teemaan esitti Daniel Weintraub kohdan 2. Moos. 20:1–20 pohjalta. Kohta tunnetaan Kymmenen käskyn lakina, joka on keskeinen myös kristityille. Samoin Koraanissa on monia tähän rinnastuvia kohtia, vaikkakaan varsinaista vastaavaa kymmenen käskyn kokoelmaa siinä ei esiinny. Daniel Weintraub toi alustuksessa esille sen, miten teksti saa uusia näkökulmia tulkitsijan elinympäristöstä. Päällisin puolin ankaralta näyttävä teksti paljastaakin selvän armon viestin uudelleen luennan kautta. Näin teksti myös säilyy elävänä. Keskustelussa nähtiin, että armon teema tulee esille erityisesti jakeessa 2: "Minä olen Herra, sinun Jumalasi, joka johdatin sinut pois Egyptin maasta." Daniel Weintraub hahmotti armon olevan ansaittavissa kahdella tavalla: joko ansioilla tai ansiotta. Tähän hän heti toisaalta lisäsi, että jos armon voi ansaita, se ei ole armoa. Keskustelussa heräsi kysymys siitä, mitkä ovat ihmisen mahdollisuudet tehdä hyvää. Daniel Weintraub kuvasi, että juutalaisuudessa ihminen ymmärretään luodun pohjimmiltaan hyväksi ja siksi ihminen haluaa tehdä hyvää ja Jumalan tahdon mukaan. Weintraub nosti tuomansa tekstin pohjalta myös esille vaikeita teologisia kysymyksiä, joiden kanssa menneet sukupolvet jo ovat kamppailleet, eivätkä ne koolla olleessa ryhmässäkään ratkenneet: Kuinka Jumalan armollisuus ja hänen kolmanteen ja neljänteen polveen

ulottuva kostonsa tai ylipäättään Jumalan mittaamaton pyhyys saadaan sovitettua yksin.

Kristinuskon tekstialustuksen piti Kirkko ja juutalaisuus -työryhmän jäsen, dosentti Anni Maria Laato. Tekstinä oli Luukkaan evankeliumin vertaus Tuhlaajapojasta (Luuk. 15:11–32). Keskustelussa pohdittiin sitä, mikä tekstin tarinan katsannossa on varsinainen synty, johon tuhlaajapoika syyllistyy: isänsä omaisuuden tuhlaaminen ja ”holtiton elämä” (j. 13) eivät sinänsä vaikuta niin raskailta synneiltä. Laato painotti, että teksti kertoo ennen kaikkea Isän – tulkittuna Jumalaksi – omasta aloitteestaan antamasta suosiosta, favor Dei’stä, ei pojan teosta tai katumuksesta. Kaikkien kolmen uskonnon näkökulmasta tekstistä pystyttiin tunnistamaan korostus, että juuri luopuminen siitä hyvästä, jota tarinan poika sai nauttia isänsä kodissa ja toisaalta mahdollisuus palata takaisin ja isän osoittama pyyteetön vastaanotto ovat tulkittavissa vertauksena Jumalasta luopumisena ja Jumalan hylkäämisenä – paluun mahdollisuus taas armona.

Islamin näkökulman armon teemaan esitti Anas Hajjar. Hän toi ryhmän luettavaksi muutamia aihetta valaisevia Koraanin katkelmia, muun muassa Katumuksen suurasta (suura 3). Keskustelussa nousi tässäkin yhteydessä esille kysymys siitä, mikä on ihmisen mahdollisuus oikeaan, eettiseen toimintaan ja vastaavasti, milloin ihmisen väärä toiminta on anteeksiantamatonta. Toisaalta pohdittiin myös sitä, mikä ero on anteeksiannolla ja armolla. Esille nousi myös se, että tulisi tehdä selvä ero yhtäältä jumalallisen ja toisaalta ihmisten välisen anteeksiannon ja armon välillä.

Dialogitapaamisessa tekstilähtöistä ja keskustelumutoista lähestymistapaa pidettiin mielekkäänä ja hedelmällisenä tapana tutustua toisen uskonnon pyhiin kirjoituksiin. Keskustelussa avautui uusia näkökulmia myös omiin teksteihin. Vaikka esimerkiksi akateemisessa maailmassa eri tekstitradioiden vertailua tehdään paljonkin, uskonnon edustajien vuoropuhelumuotoisella tekstitarkastelulla on myös oma paikkansa. Dialogitapaamisia päätettiin tässä muodossa jatkaa vastaisuudessakin. Seuraavaksi aiheeksi kaavailtiin toisen kohtaamisen teemaa kunkin uskonnon pyhissä kirjoituksissa. Tämän teeman kautta voi avautua näkökulmia myös uskontojen vuorovaikutuksen ja rinnakkaiselon mahdollisuuksiin. Toisaalta keskustelussa todettiin lisäksi, että toisen kohtaamisen vaikeutta ei tulisi peitellä tai vältellä, sillä uskontojen itseymmärryksen mukaisesti kullakin uskonnolla on toiset poissulkeva erityisasema. Tästä lähtökohdasta tulisi kuitenkin voida käydä rehellistä ja kunnioittavaa dialogia.

Teksti: TM Marika Pulkkinen, 4.12.2013

Kirjoittaja on laatinut syksyllä 2013 julkaistun historiikin Kirkko ja juutalaisuus -työryhmän 35-vuotisesta toiminnasta Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston toimeksiannosta ja aloittaa työryhmän uutena jäsenenä seuraavana kaksivuotiskautena vuoden 2014 alusta lukien.